

HYVINVOINTI HAKUCESSA – RIIPPUVUUS RISKINÄ

Päihde- ja mielenterveyspalveluketjujen, kuntoutusyhteistyön
ja työmenetelmien kehittäminen Lapissa ja Kainuussa

TARKENNETTU HANKESUUNNITELMA

Sisältö

1	Hankkeen perustiedot ja tavoitteet	2
2	Tarkennettu hankesuunnitelma Lapissa ja Kainuussa.....	4
2.1	TAVOITE 1: Lisätään päihderiippuvuusriskissä olevien sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia sekä osallisuutta (Kainuussa lapsiperheiden ja nuorten)	4
2.2	TAVOITE 2: Edistetään omaehtoisen hyvinvoinnin lisäämistä	5
2.3	TAVOITE 3: Parannetaan työntekijöiden päihdeosaamista, päihdepalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta	6
3	Käynnistysuunnitelma	9
3.1	Käynnistystoimet ja veloitteet	9
3.2	Henkilöstön rekrytointi ja työhön opastaminen	10
3.3	Kuntakohtaisten tavoitteiden tarkentaminen.....	11
3.4	Viestinnän periaatteet.....	11
4	Koulutuksen lähtökohdat	13
4.1	Koulutus valtionavustuksella	13
4.2	Koulutuksen tavoitteet	13
4.3	Koulutuksen saavutettavuus	13
5	Hankearvioinnin lähtökohdat	14

1 Hankkeen perustiedot ja tavoitteet

Hyvinvointi hakusessa – riippuvuus riskinä -kehittämishanke on saanut Sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-valtionavustusta 6.3.2013 tehdyllä päätöksellä 1 050 000 euroa. Hankkeen kokonaiskustannuksiksi on hyväksytty 1 400 000 euroa. Hanke toteutetaan Lapin maakunnassa sekä Kainuussa. Hankkeen toiminta-aika on 1.3.2013 – 31.10.2015. Hankeen hallinnoijana toimii Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä ja toteuttajana Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Hankeen tavoitteina on 1. Lisätä päihderiippuvuusriskissä olevien sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia sekä osallisuutta, 2. edistää omaehtoista hyvinvoinnin lisäämistä sekä 3. parantaa työntekijöiden päihdeosaamista sekä päihdepalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Lisäksi kaikissa toimintalinjoissa huomioidaan saamelaisväestön palveluiden kehittäminen sekä vahvistetaan päihde- ja mielenterveystyöntekijöiden osaamista saamen kielessä ja kulttuurissa erityisesti saamelaisalueen kunnissa.

Hanke toimii kahdella eri alueella siten, että hanke hankkii Kainuun lasten, nuorten ja perheiden palveluihin painottuvan osuuden asiantuntijapalveluostona erillisen sopimuksen perusteella Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä, joka tuottaa sosiaali- ja terveyspalvelut seitsemään Kainuun kuntaan. Lapissa aikuisiin ja ikääntyvään väestöön painottuvaan hankkeeseen sitoumukset lautakuntatasolla on tehnyt ja erilliset sopimukset tehdään 18 kunnan kanssa (Enontekiö, Inari, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Salla, Sodankylä, Savukoski, Tervola, Tornio, Utsjoki, Ylitornio) sekä Lapin Sairaanhoidopiirin kanssa. Järjestöistä on mukana A-kiltojen liitto ry, Irti Huumeista ry, Rovalan Settlementti ry, SámiSoster ry ja Sininauhaliitto ry. Korkeakoulujen kanssa on sovittu yhteistyöstä sekä opiskelijayhteistyön että koulutuksen osalta. Osa järjestö- ja oppilaitosyhteistyöstä toteutetaan toiminnallisena yhteistyönä ja osa hankitaan ostopalveluna.

Hankkeen tavoitteet konkretisoituvat aluksi tarkennetuksi hankesuunnitelmaksi ja lopulta kunnittaisiksi ja alueellisiksi tavoitteiksi, joiden toteuttamista tukee lapissa viisi kehittäjätyöntekijää, joiden työ kohdistuu 14 osallistajakuntaan. Loput 4 hankekuntaa Lapissa ovat mukana hankkeen koulutuksissa ja yleisissä osioissa. Kehittäjätyöntekijöiden työtä tukee suunnittelija, joka vastaa myös koulutusten suunnittelusta ja organisoinnista sekä osa-aikainen taloussihteeri (50%). Kainuussa työskentelee oma projektipäällikkö ja osa-aikainen projektisihteeri (25 %) koko hankkeen ajan sekä kaksi projektityöntekijää puoleltoista vuoden ajan. Kokonaisuudesta vastaa Lapissa työskentelevä projektipäällikkö.

Kunnittaisten ja alueellisten tavoitteiden kautta edetään kohti hankkeen kolmea päätavoitetta ja hankkeessa on suunniteltu käytettäväksi seuraavia työmenetelmiä ja toimintamalleja:

1. Osallistavilla menetelmillä, kuten kehittäjäasiakastoiminnalla, edistetään palveluiden käyttäjien osallistumista palveluiden suunnitteluun ja toiminnan kehittämiseen. Kehitetään hyvinvointia edistävää ja riippuvuutta ehkäisevää ryhmätoimintaa.
2. Vahvistetaan ja kehitetään perustason mielenterveys- ja päihdepalveluja: matalan kynnyksen palvelumalleja, yhteisöllisiä vertaistyömuotoja ja jalkautettua perhekuntoutusta. Laajennetaan verkko- ja videopalvelua yhteistyössä järjestöjen kanssa.

3. Juurrutetaan sosiaali- ja terveystoimen sekä päihde- ja mielenterveystyön erityispalveluiden yhteisiä palvelu- ja kuntoutussuunnitelmia ja kehitetään päihdepsykiatrasta arviointia.
4. Kehitetään sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluihin päihdetyön työparimuotoja, esimerkiksi ikä-ihmisten kotiin vietäviin palveluihin ”kotikatkomalli”.
5. Kehitetään sosiaali- ja terveysneuvonnan järjestämistä asiakkaille ja niihin liittyen lisätään terveyskeskuspäivystysten päihdeosaamista.
6. Luodaan Lapissa alueellinen päihdetyön palveluketjumalli (osana mielenterveys- ja päihdetyön palveluketjua) ja Kainuussa sosiaali- ja terveydenhuollon sisäinen päihdeosaamisen kehittämisen geneerinen malli.
7. Vahvistetaan työntekijöiden osaamista saamen kulttuurissa sekä kehitetään kulttuurisensitiivisiä työmenetelmiä.

Hanke liittyy Kaste ohjelman osa-alueisiin I, II ja IV seuraavien toimenpiteiden osalta:

I Riskiryhmien mahdollisuutta osallisuuteen, hyvinvointiin ja terveyteen parannetaan.

Toimenpide 1. Tuetaan riskiryhmien selviytymistä kehittämällä osallisuutta edistäviä työmuotoja

Toimenpide 2. Lisätään kohdennettuja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen muotoja ja matalan kynnyksen palveluja

II Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja uudistetaan

Toimenpide 4. Kehitetään lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelukokonaisuuksia ja otetaan käyttöön toimintamalleja, jotka tukevat perheitä, vanhem muutta sekä lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia.

IV Palvelurakennetta ja peruspalveluja uudistetaan

Toimenpide 8. Tehdään asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia.

Toimenpide 9. Varmistetaan tarpeenmukaisten palvelujen oikeudenmukainen saatavuus.

Lisäksi hanke edistää kansallisen päihde- ja mielenterveysuunnitelman osa-alueiden toteutumista siten, että asiakkaan asemaa ja osallisuutta vahvistetaan palvelujärjestelmän ja palvelutuotannon keskeisinä toimijoina ja lisäksi päihdepalvelut järjestetään avo- ja peruspalveluja painottavina, asiakkaan kannalta joustavina ja sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyönä tehtyjen palvelusuunnitelmien kokonaisuuksina. Vahvana painotuksena on myös peruspalvelujen päihdeosaamisen vahvistaminen ja toimintamuotojen kehittäminen sekä perus- ja erityispalvelujen yhteistyön lisääminen. Palveluiden kehittämisessä otetaan huomioon asiakkaan kulttuuritausta. Lisäksi hankkeen toteutuksessa huomioidaan Lapissa kehitetyt turvallisuusohjelmat, Pohjois-Suomen Kaste-ohjelman läpileikkaavat tavoitteet sekä Lapin ja Kainuun päihde- ja mielenterveysstrategiat sekä alueelliset päihde- ja mielenterveysohjelmat.

2 Tarkennettu hankesuunnitelma Lapissa ja Kainuussa

2.1 TAVOITE 1: Lisätään päihderiippuvuusriskissä olevien sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia sekä osallisuutta (Kainuussa lapsiperheiden ja nuorten)

Kehittämistehtävän toteutuminen Lapissa	Toimenpiteet ja aikataulu	Arviointi
<p>Eri kunnissa on niiden toimintaympäristöön ja tarpeisiin soveltuvaa ehkäisevää ja matalan kynnyksen toimintaa, jota tuotetaan eri toimijoiden kanssa yhteistyössä.</p> <p>Mielenterveys- ja päihdepalveluketjuissa on ennaltaehkäisevä toiminta vahvistunut ja korjaava työ kehittynyt.</p> <p>Kuntien käytössä olevat palvelumuodot ovat monipuolistuneet.</p> <p>Palvelujen saatavuus on parantunut</p> <p>Päihde ja mt-kuntoutujien ja heidän läheistensä asema palvelujen käyttäjänä, kehittäjänä ja kansalaisina on vahvistunut.</p> <p>Saamen kulttuuri on huomioitu osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisessä</p>	<p>Kartoitetaan kehittäjäkuntien ja alueiden palveluverkosto ja resurssit sekä arvioidaan yhteistyön tilanne / 2013</p> <p>Selvitetään alueelle soveltuvia ja jo kehitettyjä palvelumalleja ja kartoitetaan niiden tuottajat /2013</p> <p>Pilotoidaan erilaisia palvelujen tuottamisen tapoja ja yhteistyörakenteita (mm. hyvinvointiryhmät, oma-apuryhmät, terveysneuvonta, matalan kynnyksen mallit, etäpalvelut videoteitse, jalkautettu perhekuntoutus, leirit ja ryhmät, yhteisöllinen vertaistyö, työparityö, avo-/kotikatkomalli jne.) / 2013-2015</p> <p>Tuetaan kuntia palvelujen markkinoinnissa ja niihin hakeutumisen helpottamisessa /2013-2015</p> <p>Tuetaan kuntia luomaan ja ylläpitämään kehittämis-, arviointi ja vaikuttamiskanavia palvelujen käyttäjille ja läheisille</p> <p>Kulttuurisensitiivisiä ryhmätyömenetelmiä on käytössä</p>	<p>Vertailu kunnissa alkua- ja lopputilanteen välillä palveluista ja yhteistyöstä</p> <p>Yhteistyötahojen määrä Yhteistyön määrä</p> <p>Pilotointien määrä ja onnistuminen Innokylään siirretyt mallit</p> <p>Lehtijutut Muu median käyttö</p> <p>Kunnissa arviointi- ja palautejärjestelmät olemassa</p> <p>Itsearviointi</p>
Kehittämistehtävän toteutuminen Kainuussa	Toimenpiteet ja aikataulu	Arviointi
<p>Alueella on monitoimijaisia ja moniammatillisia päihdepalveluja lapsiperheille ja nuorille.</p>	<p>Kartoitetaan nuorten päihdepalvelujen tarve, tarpeeseen vastaaminen ja resurssit. 2013-2014</p>	<p>2013-2015 Ohjausryhmä ja johtoryhmä</p>

Lapsiperheiden ja nuorten palvelutarpeisiin vastataan ja heidän asema on vahvistunut.	Luodaan palveluja tarvitseville osallistumisen mahdollisuuksia 2013-2015	Itse-arviointi Prosessiarviointi
---	--	-------------------------------------

2.2 TAVOITE 2: Edistetään omaehtoisen hyvinvoinnin lisäämistä

Kehittämistehtävän toteutuminen Lapissa	Toimenpiteet ja aikataulu	Arviointi
Kunnissa toimii kehittäjäasiakkaita ja he työskentelevät yhteistyössä kunta- ja järjestötoimijoiden kanssa palveluiden kehittämisessä ja arvioimisessa. Kehittäjäasiakastoimintaa tutkitaan ja kehitetään edelleen.	Hankkeen työntekijät sekä työntekijöitä kunnista koulutetaan toimimaan kehittäjäasiakkaiden kanssa/ 2013 -2015 - Kehittäjäasiakas-kouluttaja-koulutus 22.-23.8.2013 ja 23.-4.9.2013 sekä viim. pvä joulukuussa 2013 Kehittäjäasiakkaita haetaan alueilta eri keinoin ja koulutetaan tehtäviinsä. Kehittäjäasiakkaita tuetaan ja koulutetaan ja toimintaa tutkitaan korkeakoulu yhteistyön kautta hankkeen aikana / 2013-2015	Kehittäjäasiakkaiden määrä ja sitoutuneisuus Selvitys hakemistavoista, koulutuksesta, osallistumisista ja toiminnan arviointia.
Asiakkaita tukevia, osallistavia menetelmiä käyttäviä ryhmätoimintoja on tarjolla eri tavoin mm. verkko- ja videopalveluina	Eri tavoin toteutettuja ryhmämenetelmiä kartoitetaan, tarjotaan ja pilotoidaan eri puolella Lappia	Pilotointien määrä Itsearviointi
Verkkoneuvonta on laajentunut ja videoneuvonta käynnistynyt	Hyödynnetään mm. kuntiin perustettuja Virtu-palvelupisteitä sekä mm. järjestöyhteistyön avulla niihin järjestettäviä palveluja /2013-2015	Käytettävyyssarviot
Asukkaat osaavat ja haluavat käyttää matalan kynnyksen palveluja sekä terveysneuvontapisteitä oman hyvinvointinsa tukena. Oma-apumittareiden käyttö etäpalveluna onnistuu	Tuetaan toimijoita palvelujen muodostamisessa, käyttöönotossa ja tiedotuksessa ja koulutetaan ja kannustetaan asiakkaita uusien palvelumuotojen käytössä. Edistetään neutraalia ja voimauttavaa tiedotusta /2013-2015	Palveluiden käyttäjien määrä Rajatut kyselyt Itsearviointi
Kulttuurierot on huomioitu omaehtoisen hyvinvoinnin lisäämis- ja kehittäjäasiakastoiminnassa	Saamenkielistä video ja verkkoneuvontaa sekä oma-apumittareita on tarjolla	Itsearviointi

2.3 TAVOITE 3: Parannetaan työntekijöiden päihdeosaamista, päihdepalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta

Kehittämistehtävän toteutuminen Lapissa	Toimenpiteet ja aikataulu	Arviointi
<p>Työntekijöiden päihde- ja neuropsykiatrisen osaaminen on parantunut ja tieto päihde- ja mielenterveyspalvelujen prosessista on kaikilla asiakaspinnassa toimivilla sosiaali- ja terveystoimen työntekijöillä. Työprosessit ja työmuodot ovat uudistuneet</p>	<p>Kartoitetaan koulutuksen tila ja tarve sekä toteutetaan koulutuksia hankesuunnitelmassa esitetyillä periaatteilla omana koulutuksena, yhteistyössä hankkeen toimijoiden kanssa ostopalveluna tai ulkopuolisena hankintana / 2013-2015</p>	<p>Koulutuksen osuvuus, määrä ja osallistujat</p> <p>Säännöllinen arviointi koulutuksista</p>
<p>Päihteistä ja mielenterveysasioista puhuminen on luonteva osa arkityötä</p>	<p>Viedään puheeksi ottamisen ja varhaisen puuttumisen toimintakäytäntöjä sekä dialogisia malleja sekä päihdetyön erityismenetelmiä sovelletusti perustyön käyttöön / 2013-2015</p>	<p>Itsearviointi</p>
<p>Päihdepalvelujen saatavuus ja saavutettavuus on kehittynyt ja alueellinen päihdepalveluketjumalli on rakennettu ja mallinnettu</p>	<p>Kuntien tarkennetut kehittämistavoitteet täsmennetään neuvottelukierroksella syksyllä 2013 pilotointimalleiksi. Tuetaan kuntia kehittämään yhteistyössä sekä asiakaskehittäjien kanssa myös laajempia toimintamalleja /2013-2014</p>	<p>Pilotoinnit Mallinnukset</p>
<p>Perus- ja erityistason sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteisiä palvelu- ja kuntoutussuunnitelmia tehdään ja toteutetaan</p>	<p>Aloitetaan yhteistyö perusterveydenhuollon yksiköiden kanssa mallinnuksen käynnistämiseksi 2013 ja rekrytoidaan opiskelijoita arvioimaan mallinnusta opinnäytteinä 2013-2015</p>	<p>Mallinnukset</p>
<p>Työntekijöiden kulttuurinen osaaminen ja kulttuuri sensitiivisyys on parantunut</p>	<p>Kuntapiloteissa hyödynnetään vahvasti järjestöyhteistyötä sekä Kolpeneen, Lapin päihdekliniikan ja Lapin sairaanhoitopiirin psykiatrisen tulosalueen osaamista sekä kasvokkain että videovälitteisesti sekä korkeakoulu yhteistyötä tutkimuksen ja arvioinnin osalta.</p>	<p>Yhteistyön määrä Itsearviointi</p>
<p>Työntekijöiden kulttuurinen osaaminen ja kulttuuri sensitiivisyys on parantunut</p>	<p>Työparityötä on tarjolla, koulutuksessa ja materiaalisissa pyrittävä huomioimaan saamenkielisyyttä</p>	<p>Itsearviointi</p>

Kehittämistehtävän toteutuminen Kainuussa	Toimenpiteet	Arviointi
<p>Lapsiperheiden ja nuorten päihdetyön kokonaisuus on kehittynyt.</p> <p>Päihdetyön toimintamalliin sisältyvät ehkäisevän päihdetyön matalan kynnyksen toiminnot ja palvelut sekä nuorten päihdetyöryhmän palvelut.</p> <p>Selvitetään huumeita käyttäville tarkoitettua terveysneuvontapiste -mallin käyttöönottoa.</p> <p>Lapsiperheiden ja nuorten päihdepalvelujen toimintamalli otetaan käyttöön ja juurrutetaan organisaatioiden olemassa oleviin rakenteisiin, johtamiseen ja käytäntöön.</p> <p>Päihdetyön saatavuus ja saavutettavuus on parantunut. Hoidossa ja palveluissa toteutetaan tapauskohtaista ja tarpeenmukaista hoitomallia. Työmuodot ovat uudistuneet, sovitut varhaisen tuen menetelmät ja mittarit ovat systemaattisessa käytössä.</p> <p>Henkilöstön ja toimijoiden roolit ovat selkeytyneet, osaaminen vahvistuu, jota tukemaan luodaan organisaation sisäinen päihdeosaamisen geneerinen malli.</p> <p>Ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön toimijoiden vastuut ja roolit selkiytyvät. Hoito- ja palveluketjut on kuvattu ja ne ohjaavat toimintaa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Kuntien ehkäisevän päihdetyön palveluprofiilit (7 kuntaa) on kuvattu ja analysoitu. 2013–2014 2. Matalan kynnyksen päihdepalvelujen kuntakohtainen tarve ja resurssit on kartoitettu, kuvattu ja toiminnot suunniteltu. 2013-2014 3. Selvitetään kunnan, kuntayhtymän ja kolmannen sektorin toimijoiden sitoutuminen ja mahdollisuus matalan kynnyksen palvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen /2013-2015 4. Selvitetään terveysneuvontapistetoinnin tarve ja toteutumisen mahdollisuus. 5. Tehdyn kartoituksen tulosten informointi organisaatioiden ja toimijoiden päätöksentekijöille, johdolle, henkilöstölle. 6. Valitaan toimintamallia pilotoivat kunnat. 7. Käynnistetään kuntayhtymän toimintona lapsiperheiden ja nuorten päihdepalvelujen työryhmä (Lanu-tyyppinen) 8. Juurrutetaan ja otetaan käyttöön kehitetty päihdetyön toimintamalli organisaatioiden olemassa oleviin rakenteisiin, johtamiseen ja käytäntöön. <ol style="list-style-type: none"> 1.Valmistellaan toteutettavaksi organisaation sisäinen päihdeosaamisen vahvistamisen geneerinen malli. 2. Vahvistetaan varhaisen tuen, menetelmien ja mittareiden systemaattista käyttöä osana koulutusprosessia. 2014-2015 	<p>Ehkäisevän päihdetyön palveluprofiili Tarve/resurssikartoitus Kartoitus päihdepalvelujen kokonaistilanteesta</p> <p>Selvitys terveysneuvontapistetoiminnasta</p> <p>Pilotointi – suunnitelma Hoito- ja palveluketju -kuvaus</p> <p>Päihdetyön toimintamalli toteutunut</p> <p>Osaamisen kehittämisen koulutussuunnitelma</p> <p>Sovitut käytettävät mittarit ja menetelmät ovat käytössä</p>

<p>Arvioidaan kehittämistyön vaikuttavuutta. Prosessiarviointiin/konsultointiin liittyy sekä ehkäisevän että korjaavan päihdetyön kokonaisuus yhteistoiminta-alueella.</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Selkiytetään toimijoiden rooleja ja vastuita ehkäisevässä ja korjaavassa päihdetyössä.2. Kuvataan ja viedään sähköiseen järjestelmään lapsiperheiden ja nuorten päihdepalvelujen hoito- ja palveluketju.3. Toteutetaan itse-arviointia ja osallistutaan aktiivisesti prosessiarviointiin. 2013-2015	<p>Kuvaus toimijoiden vastuista päihdetyössä Prosessiarviointi – kuvaus tai raportti</p>
--	--	--

3 Käynnistyssuunnitelma

3.1 Käynnistystoimet ja velvoitteet

TEHTÄVÄ	TAVOITE	VASTUU JA TOTEUTUS	AIKATALULU JA ARVIOINTI
Aloitustoimet rahoittajan suuntaan	Aloitussilmoitus tehty Sopimukset kuntien kanssa toimitettu Lounais-Suomen AVlin Tarkennettu hankesuunnitelma toimitettu STM:lle	keh.pääll. sihteeri projektip. projktip.	toukokuu vko 19 Touko-kesäkuu 2013
Aloitustoimet kuntien suuntaan	Yhteystiedot projektipäälliköstä toimijoiden tiedossa Tiedot muista valituista Tukitiimien valinta kunnittain/alueittain ja kuntien vastuuhenkilöiden valitseminen Aloitusseminaari	projektip. keh.päällikkö taloussiht. projektip, kehitt.tt	Valintojen jälkeen, viimeistään, kun valinnat on tehty Täydellinen yhteystietolista heti, kun kaikilla on yhteystiedot syyskuun loppu 4.-5.9.2013 Rovaniemi
Kainuun tilanne	Asema hankkeessa selkeytyy Tieto ministeriön ehdoista tiedossa Hankekokonaisuuden näkökulma	keh.pääll. projektip. Kainuun hlöstö	palaveri 23.5. klo 12.00
Johtoryhmä – ohjaa käytännön työtä	Keh. johtaja Kaisa Kostamo-Pääkkö Keh. päällikkö Asta Niskala Marita Pikkarainen, Kainuu Saara Pikkarainen, Kainuu Projektipäälliköt		kokous 1: 30.5.2013 klo 8.00 Jatkossa säännölliset kokoukset videolla 1-2 kk välein
Ohjausryhmä – hankepts:n mukainen	Posken ohjausryhmä täydennettynä Kainuun edustajalla ja järjestötoimijoilla tai oma erillinen ohjausryhmä	keh.pääl. projektip.	Ensimmäinen ohjausryhmä viim.l okakuu 2013
Viestintäsuunnitelma Arviointi suunnitelma	Hankkeessa yhtenäinen käsitys viestinnän tavoitteista ja toimintamalleista Hankkeen toteutumista voidaan arvioida, muutoksia toiminta-alueilla voidaan arvioida	projektip. suunnittelija Kainuun toimijat	Ohjausryhmä lokakuu 2013 Ohjausryhmä lokakuu 2013
Maksatukset	Enintään vuosittain 2012 raha 31.10.2014 mennessä Hankkeen päättyessä 31.10.2015 Loppuselvitys	sihteeri keh.johtaja projektip. suunnittelija	2012 valtionapu 31.10.2014 mennessä viim. maksatus viimeistään 31.10.2015 viimeistään 30.4.2016

3.2 Henkilöstön rekrytointi ja työhön opastaminen

TEHTÄVÄ	TAVOITE	VASTUU JA TOTEUTUS	AIKATALULU JA ARVIOINTI
Rekrytointi	Kaikki työntekijät valittu ja työnaloitusaika tiedossa	keh.johtaja keh.pääll. projektip.	projektipäällikkö 6.5. alk. Itä-Lappi 20.5. alk. suunnittelija ja Tunturi-- Lappi 24.6. alk. Etelä-Lappi, Rovaniemi Länsi-Lappi 1.8. alk. Kainuu propääl 6/2013
Fasiliteetit	Työntekijöillä tiedossa ja käytössä <ul style="list-style-type: none"> - työsopimus - työtila, tarv. kalusteet ym. - puhelin, kannettava tietokone - luottokortti tilaus tehty 	keh.johtaja sihteeri projektip.	Aloituspäivä – ensimmäinen työviikko
Alkuperehdytys	Perustiedot ja taidot <ul style="list-style-type: none"> - tiedot ja kuva Posken sivuilla - Outlook-sähköposti ja kalenteri - poskenetti, AC, Lync - tieto Posken käytännöistä mm. työajan seurannan, matkalaskujen, luottokortin käytön ym. suhteen 	sihteeri atk- suunnittelija pojektip.	Ensimmäinen työviikko -valokuvausaika 24.6.(3 hlöä) ja 1.8.2013 (3 hlöä)
Tutustuminen ja verkostoituminen	Posken toimijoihin <ul style="list-style-type: none"> - toimijat, toiminnot Hankkeen työntekijöihin Lapissa <ul style="list-style-type: none"> - osaamisalat, tehtäväkuvat Yhteistyökumppaneihin <ul style="list-style-type: none"> - järjestöt, LKS, oppilaitokset 	projektip. suunnittelija kehittäjä tt	Aloitustyöpäivä Roi 20.5. (1 hlö) 24.6 (2 hlöä) 1.8. (3 hlöä) I työkokous/ 7-8.8.2013
Hanke-perehdytys	Hankesuunnitelman läpikäynti STM ja THL ohjeistus käyty läpi Työsuojelu	projektip. suunnittelija	Aloitustyöpäivä Omaehtoinen opiskelu I työkokous
Tehtäväkuvan määrittely	Projektiin palkatut tietävät oman työtehtävänsä projektin aloitusvaiheessa ja osaavat toimia sen mukaisesti Työntekijät tietävät, keneltä kysy neuvoa ja ohjausta	projektip.	Elokuu 2013
Oman alueen tuntemus	Projektin henkilöstöllä on yleiskuva tilanteesta yleensä sekä omalta alueelta: Perustietojen keruu kunnista toteutunut Työntekijät osaavat kuvata alueen tilanteen ja kehitystrendit sekä alueen tavoitteet ja toteutettavat pilotit	kehittäjätt projektip. suunnittelija	Marraskuu 2013 II työkokous (6.-7.11.2013 ?)
Kehittäjäasiakas toiminta	Henkilöstö tuntee kehittäjäasiakastoiminnan periaatteet,	pp Kehittäjäasia	I työkokous, elokuu Koulutus 5 pv, alk.elokuu

	osaa kuvata ne alueellaan ja on osallistunut asiakaskehittäjän kouluttajakoulutukseen Kehittäjä tt. on aloittanut oman asiakaskehittäjäryhmän alueellaan Kuntien tukitiimeihin valittu kehittäjäasiakasedustajat	kas keh.pääl.	2013 Asiakkaat toimijana – seminaari 20.8.2013 Lokakuu 2013 Lokakuu 2013
--	--	------------------	---

3.3 Kuntakohtaisten tavoitteiden tarkentaminen

Hankkeen kuntakohtaiset tavoitteet Lapin alueella on kerätty hankesuunnittelun aikana, pääsääntöisesti vuosina 2011–2012. Hankkeen käynnistymisvaiheessa kunta- ja aluesuunnitelmat käydään kehittäjätyöntekijöiden kautta vielä kerran lävitse ja tarvittaessa suunnataan ja täsmennetään kehittämistavoitteita kunnan nykytilanteen ja tulevaisuuden tarpeiden mukaisesti. Jo toukokuussa 2013 on selvää, että hankesuunnitteluvaiheen jälkeen osassa kuntia palvelujärjestelmää on jo kehitetty tai kunnassa on noussut esiin uusia huolenaiheita, joihin tulisi hankkeen avulla kehittää toimenpiteitä. Kuntatavoitteiden täsmennys ja pilotoinneiksi kehittäminen mahdollistaa myös hankkeen loppuvaiheessa niiden toteutumisen arvioinnin. Hankkeessa käynnistetään kuntakohtaisten tavoitteiden täsmentäminen mm. seuraavasti:

- kuntakohtainen kierros toukokuu – syyskuu 2013
 - hanke-esittely ja kuntatilanteen esittely
 - kuntakohtaisten tavoitteiden täsmentäminen ja pilotointiprosesseiksi uuttaminen
- kunta/aluetiimien perustaminen Lapissa syyskuun loppuun mennessä 2013
 - tiimien tehtävän täsmennys (kehittäjätyöntekijän tukeminen, kuntien prosessien yhteensovitus, tiedon jakaminen alueella)
 - tiimien koollekutsumis- ja kokoontumiskäytännöistä päättäminen

3.4 Viestinnän periaatteet

Kaste-ohjelman mukaisissa hankkeissa tulee noudattaa Kaste-ohjelman viestintäsääntöjä sekä tehdä yhteistyötä Kaste-ohjelman viestinnän sekä Pohjois-Suomen aluetiedottajan kanssa. Tiedotuksessa tulee korostaa Kaste-ohjelman ydinviestejä. Hankkeet ovat itse vastuussa viestinnästään. Varsinainen viestintäsuunnitelma tehdään erikseen Lappiin ja Kainuuseen ja esitellään ohjausryhmän kokoukselle lokakuussa 2013. Hyvinvointi hakusessa – riippuvuus riskinä -hankkeessa viestinnässä korostetaan lisäksi Lapin osalta seuraavia tavoitteita:

- Päihde- ja mielenterveysasenteet neutraloituvat ja niistä kärsivien leimaantuminen vähenee
 - Kaikki kirjallinen ja suullinen viestintä käyttää asiallisia, leimaamattomia ilmaisuja
 - Pääteet nähdään koko yhteiskunnan ongelmana, ei vain suurkäyttäjien hoidon haasteena
 - Tiedotus ei leimaa kuntaa tai avuntarvitsijoita
- Viestintä on voimauttavaa ja tuen ja palvelujen hakemiseen kannustavaa
 - Kaikilla toimijoilla on taito ottaa pääteet ja mielenterveysongelmat puheeksi

- Kaikessa viestinnässä tulee ilmetä tieto, mistä voi hakea lisätietoja tai palveluita
- Viestinnässä tulee käyttää aitoja tarinoita ja tukea elämänhallinnan pieniinkin edistymisiin
- Kuntatoimijoiden viestintäosaaminen vahvistuu päihde- ja mielenterveyspalveluasioista
 - kuntatoimijoille syntyy tahtoa ja osaamista tiedottaa palveluista oikea-aikaisesti
 - Viestinnässä tuodaan esille kuntien ja alueiden yhteistyö kuntatoimijuutta vaarantamattomalla tavalla.

Hyvinvointi hakusessa – riippuvuus riskinä -hankkeelle avataan Sosiaalikallega-sivuston hankkeet -kohtaan omat www-sivut, joiden kautta tiedotusta voidaan rakentaa. Sivut avataan kesäkuun alussa.

4 Koulutuksen lähtökohdat

4.1 Koulutus valtionavustuksella

Hankepäättökseen ja hankeohjaustilaisuuden mukaisesti valtionavulla tarjottu koulutus ei saa korvata kunnan lakisääteistä täydennyskoulutusveloitetta (esim. lakien soveltamiskoulutusta). Koulutuksen tulee liittyä kunnan tehtäväälaan. Koulutus tulee kohdentaa ensisijaisesti kunnan toimijoille ja yhteistyökumppaneille. Tarvittaessa koulutus tai laajempi koulutuskokonaisuus tulee kilpailuttaa hankintalainsäädösten mukaisesti.

4.2 Koulutuksen tavoitteet

Hankkeessa tarjotaan koulutusta siten, että vahvistetaan kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön osaamista hankkeen substanssialueelta esille tulevien tarpeiden ja hankesuunnitelmassa esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti. Kaikessa koulutuksessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Koulutus pyrkii lisäämään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön yhteistä kieltä ja yhteisiä toimintakäytäntöjä: koulutus suunnitellaan siten, että se soveltuu molemmille asiantuntijaryhmille ja se markkinoidaan tasapuolisesti kaikille osapuolille sekä eri hierarkian tasoille
- Koulutus tarjoaa siihen osallistuville yhteisen toiminnan ja kehittämisen areenan ja edistää kuntien välistä verkostoitumista: koulutuksessa on aina osio, missä linkitetään uutta asiaa olemassa oleviin toimintakäytäntöihin ja rohkaistaan uusien toimintamuotojen käyttöönottoon
- Koulutuksessa tuodaan substanssiasian lisäksi aina tietoa Posken palveluvalikosta sekä hankkeessa edistettäviksi aiotuista menetelmistä sovellettuna päihde- ja mielenterveystyöhön (mm. dialogiset menetelmät, huoli puheeksi -toimintamallit, mini-interventio) tavoitteena antaa osallistujille erilaisia puheeksi ottamisen työkaluja arkikäyttöön.
- Koulutukseen kutsutaan kehittäjäasiakkaita tuomaan omaa näkökulmaansa esille substanssiasiaista sekä palvelujärjestelmän kehittämisestä.
- Koulutus pyrkii rohkaisemaan ja kannustamaan muutokseen ja kehittämiseen sekä löytämään ja arvostamaan pieniäkin kehitysaskelaita sekä palveluprosesseissa että asiakasasioissa.
- Koulutuksessa noudatetaan hankkeen viestinnän periaatteita.

4.3 Koulutuksen saavutettavuus

- Koulutus pyritään viemään alueille siten, että se on mahdollisuuksien mukaan asiakastyötä tekevien saavutettavissa ja keinoina käytetään lähikoulutuksen lisäksi erityisesti videoavusteisia koulutuksia ym. menetelmiä, joita kehittävät myös korkeakoulukehittäjäkumppanit
- Koulutusta tarjotaan koulutuspäivien ja seminaarien lisäksi lyhyinä täsmäkoulutuksina, joihin on helppo osallistua työpäivän loppuun tai työvuorojen vaihtuessa
- Tarvittaessa sama koulutustilaisuus toistetaan tai sen voi katsoa jälkepäin nauhoitettuna, jotta mahdollisimman moni kuntatoimija pääsee siihen osallistumaan

5 Hankearvioinnin lähtökohdat

Hyvinvointi hakusessa – riippuvuus riskinä hanketta tullaan arvioimaan Kaste-ohjelman arviointiohjeistuksen mukaan. Lisäksi hyödynnetään THL:n Näkökulmia arviointiin -opasta. Tärkeä rooli hankearvioinnissa on THL:n Innokylätoiminta ja sen hanketyökalujen käyttö. Ulkoisen arvioinnin käyttöä pohditaan syksyn 2013 aikana Lapissa.

Arvioinnin tavoitteena on erityisesti sen esille tuominen, mitä hyviä käytäntöjä, uusia toimintamalleja ja niiden vaikutuksia hankkeen aikana luodaan. Arviointimuodon valinnassa pohditaan sitä, kannattaako arviointi keskittää hankkeen toteutumisen arviointiin vai kohdistaa jonkun uuden toimintamallin syvällisempään arviointiin (esimerkiksi asiakaskehittäjätoimintaan). Arvioinnissa hyödynnetään myös oppilaitosyhteistyötä ja alkavaksi suunniteltua päihde- ja mielenterveysgraduryhmää Lapin yliopistossa ja muita opinnäytetutkimusvaihtoehtoja.

Kainuu suunnittelee kaikissa tapauksissa erillisen prosessiarvioinnin käyttöä hankkeen aikana. Hankkeen arviointia tukee Lapin ja Kainuun hankkeiden yhteistyö, jossa voidaan tarjota puolin ja toisin vertaisarviointia hankeaikana. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisen päihde- ja mielenterveyshankeverkoston ohjausta ja arviointia.

Hankearvioinnista vastaa hanketta hallinnoiva taho ja arviointisuunnitelma esitellään ensimmäisessä ohjausryhmän kokouksessa (lokakuu 2013) ja sen laatimisesta on vastuussa projektipäällikkö. Hankkeesta tuotetaan lisäksi STM:n ohjeiden mukainen loppuselvitys.